

Voorwoord

Het jaar 2010 was voor het Afrikaanse continent een zeer gedenkwaardig jaar, waarin wellicht de twee meest belangrijke gebeurtenissen uit haar ‘moderne’ geschiedenis werden herdacht. Honderdvijfentwintig jaar geleden werd aan de Berlijnse tekentafel het Afrikaanse continent verdeeld en haar het koloniale juk definitief omgehangen. Vijfenzeventig jaar later werd dat juk door het merendeel van de Afrikaanse koloniale staten afgelegd. Maar ondanks dat in 1960 de toekomst aan de Afrikaanse horizon leek te gloren, kwam met de tijd slechts zelden de glorie. In vijftig jaar onafhankelijkheid zijn bijna alle Afrikaanse landen sinds 1960 door oorlog, armoede en despotisme verscheurd. Toch kan dit niet de enige verhaallijn zijn in dit themanummer over de geschiedenis van postkoloniaal en contemporain Afrika. Want 2010 was ook het jaar waarin een ander memorabel moment haar jubileum vierde; immers precies twintig jaar geleden, op 11 februari 1990, verliet Nelson Mandela als vrij man Robbeneiland.

Pieter Boele van Hensbroek, als politiekfilosoof en Afrika-deskundige verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, opent deze 188^e Groniek met een artikel over Afrikaanse leiderschap onder de spraakmakende titel ‘Only one crocodile in the creek’. De politieke geschiedenis van postkoloniaal Afrika wordt bovenal gekleurd door het alomvattende, autocratische en destructieve leiderschap van de krokodillen die zichzelf bovenop de geërfde koloniale staat nestelden. Aan de hand van verschillende politicologische typen van leiderschap wordt door Boele van Hensbroek uiteengezet hoe en waarom vele van de nieuwe Afrikaanse leiders faalden en hun staten op de rand of zelfs in de afgrond deden storten.

Wiet Janssen verplaatst vervolgens de discussie van de politieke naar het economische problematiek, welke Afrika in de afgelopen vijftig jaar heeft ondervonden. In navolging van zijn breed bediscussieerde proefschrift ‘*Management of the Dutch Development cooperation*’ (2009), waarin hij constateerde dat de huidige verstrekking van ontwikkelingshulp nauwelijks effect heeft, onderzoekt hij onder de titel ‘De moeizame ontwikkeling van Afrika, waarom juist Afrika het zorgenkind van de wereld is.

Arne Schollaert bespreekt de politieke en economische ontwikkelingen van de afgelopen twee decennia in de Democratische Republiek Congo als zijnde het schoolvoorbeeld van de Afrikaanse burgeroorlog. In tegenstelling tot wat veelal wordt verondersteld, betoogt hij dat etnische spanningen en

Voorwoord

tegenstellingen niet als de belangrijkste oorzaak voor het ontstaan politieke destabilisatie kan worden gezien. Met een beschuldigende vinger wordt naar het Westen gewezen voor het humanitaire drama dat zich tot op de dag van vandaag in Congo aftekent. Niet in de eerste plaats etnische diversiteit, maar het Westerse protectionisme en wellicht uw mobiele telefoon verklaren het ontstaan en verloop van de Congolese burgeroorlog.

Bart de Graaff en Renate Klinkenberg analyseren in het artikel 'Onbeantwoorde Liefde: Nederlandse betweters en Afrikaner Boeren' de bijzonder relatie tussen Nederland en Zuid-Afrika. Vanaf de eerste Nederlandse kolonie op de Kaap tot na de val van het Apartheidsregime doorlopen zij de Zuid-Afrikaanse geschiedenis, waarbij in het bijzonder aandacht wordt gevestigd op de grote welwillendheid van Nederlandse zijde en de afkeer aan Afrikaner zijde bij het benadrukken van het onderlinge verwantschap.

Mark Leopold, van wiens hand binnenkort de biografie van de Oegandese dictator Idi Amin (1925-2003) zal verschijnen, analyseert onder de titel 'Idi Amin- Icon of Evil' de stereotypering rondom zijn persoonlijke bewind tussen 1971 en 1979. In dit artikel, een verkorte versie van zijn 'Sex, Violence and History in the Lives of Idi Amin: Postcolonial Masculinity as Masquerade', toont hij op schitterende wijze hoe de perceptie van Amin als verpersoonlijking van het kwaad zich verhoudt tot de historische realiteit.

Abel Knottnerus vervolgt in het supplement het door Wiet Janssen ingezette debat over de ontwikkelingsproblematiek in Sub-sahara Afrika. In de Hoog van de Toren met de titel 'het onbegrepen continent' wordt de tendens in de politieke en wetenschappelijke vertolking van dit debat om de verklaring voor onderontwikkeling steeds meer bij Afrika neer te leggen, krachtig verworpen. Knottnerus pleit voor een Gestalt switch: van intern naar extern, van de moderniseringstheorie naar afhankelijkheidsrelaties.

In de rubriek 'Historisch Erfgoed' verklaart Koos Bosma, hoogleraar Architectuurgeschiedenis en Erfgoedstudies aan de Vrije Universiteit te Amsterdam, waarom het Militair-Industrieel Complex (MIC) nader historisch onderzoek verdient. Het MIC is de benaming die de Amerikaanse president Eisenhower in 1961 aandroeg voor de infrastructurele verdedigingslinie die de VS moest beschermen tegen toekomstige aanvallen.

Voor de rubriek 'Persoonlijkheden' zijn redactieleden Max Dohle en Jeenke van Linge het gesprek aangegaan met Klaas de Jonge. In een openhartig

en zeer veelzijdig interview vertelt de bekende mensenrechtenactivist over zijn passie voor en wetenschappelijke visie op Afrika. Allerlei onderwerpen passeren hierbij de revue, van transitional justice in Burundi, Sartre en zijn strijd tegen het Zuid-Afrikaanse Apartheidsregime tot aan de grote verzameling Afrikaanse kunst die zijn woning aan de Zeedijk siert.

Honderdvijfentwintig jaar na Berlijn, vijftig jaar na de onafhankelijkheid en twintig jaar na de vrijlating van Nelson Mandela hoopt de redactie met dit themanummer recht te doen aan de postkoloniale geschiedenis van Afrika. Oorlog, armoede en despotisme vormen in deze geschiedenis en ook in deze 188^e Groniek de doorlopende verhaallijn. Maar maakt dit van Afrika een verloren continent? Nee, dat zeker niet, maar de weg naar welvaart en stabiliteit zal waarschijnlijk nog heel lang blijken.

De redactie wenst u veel leesplezier.